گزارش پروژه ی درس ابزار دقیق دستگاه محاسبه و تحلیل نوار قلب

تهیه کنندگان: امین سرخی لله لو، محمد مهدی شجاعی فر، سپهر قمری، درسا نظری، سید محمد صالح میرزا طباطبایی

استاد:

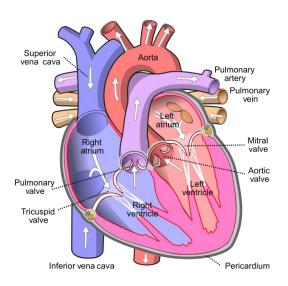
دكتر شريفي

دانشگاه صنعتی امیرکبیر (دانشکده مهندسی برق) مرداد ۱۳۹۹ ECG مخفف واژهی Electrocardiogram یا Electrocardiograph است. این لغت در بعضی کشورها EKG نامیده می شود. الکتروکاردیوگراف دستگاهی است که جریانهای الکتریکی قلب را از طریق الکترودهایی که روی مناطق مختلف پوست بدن قرار داده می شوند، دریافت کرده و آنها را به شکل یک نمودار ترسیم می کند. این نمودار الکتروکاردیوگرام نامیده می شود.

انقباض تمام ماهیچههای بدن در اثر یک تغییر الکتریکی به نام دپولاریزاسیون (depolarization) ایجاد میشود.اگر الکترودهایی را بر روی سطح پوست بچسبانیم، این جریانات قابل دریافت هستند.

قلب نیز یک ماهیچه است؛ پس از این قانون مستثنی نیست. جریانات الکتریکی قلب، به شرط شل بودن سایر ماهیچههای بدن، توسط دستگاه الکتروکاردیوگراف قابل دریافت و ثبت هستند.

ساختار دروني قلب از نظر بافت ها (دريچه ها - بطن ها - دهليز ها)

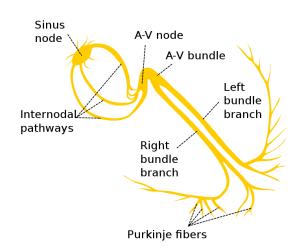
ساختار دروني قلب از نظر بخش هاي الكتريكي

جرقه ی هر چرخه ی قلبی در نقطهای از دهلیز راست قلب به نام گره سینوسی-دهلیزی (sinoatrial node/ SA node) زده می شود. جریان الکتریکی تولید شده، سبب دپولاریزاسیون سلولهای قلب می گردد، دپولاریزاسیون نیز انقباض سلولها را به دنبال دارد. جریان الکتریکی از طریق مسیرهای هدایتی در نقاط مختلف قلب توزیع می شوند. این مسیرها را در شکل زیر می بینید:

جریان الکتریکی پس از خروج از گره سینوسی- دهلیزی توسط مسیرهای بین گرهای (internodal pathways) در دو دهلیز راست و چپ توزیع میشوند. سپس جریان برای عبور از دهلیزها و رن به مناطق پایین تر (بطنها) میبایست

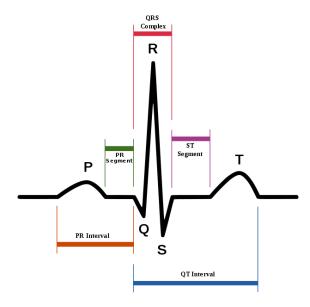
از ساختاری به نام گره دهلیزی- بطنی (atrioventricular node/ AV node) عبور کند.

جریان الکتریکی در این نقطه مقداری توقف می کند و سپس وارد شاهراهی به نام شاخه هیس (bundle of His) می شود. در ادامه این شاهراه به دو مسیر به نامهای شاخههای دستهای راست و چپ (right and left bundle branches) تقسیم می شود که جریان را در بطنهای

راست و چپ توزیع میکنند. مسیرها، نهایتاً به الیافهای بسیار باریکی به نام الیاف پورکینژ (Purkinje fibers) میرسند که این الیاف امواج الکتریکی ا به سلولهای میوکارد منتقل میکنند.

ساختار سیگنال ECG دریافت شده و موج های P QRS T بر روی سیگنال دریافت شده

سیکل قلبی همراه با الکتروکاردیوگرافی

مرحله ي اول:

در این مرحله بطنها و دهلیزها در حال استراحتاند. خون تیره بهوسیله بزرگ سیاهرگهای زبرین و زیرین (وریدهای اجوف فوقانی و تحتانی)، به دهلیز راست میریزد. این خون بهخاطر وزنش، از طریق دریچههای دهلیزی- بطنی - که بههنگام پایان موج T سیکل قلبی پیشین باز شدهاند- وارد بطون میشود و آنها را تا حدی پر میکند. اما برای اینکه خون دهلیزها بهطور کامل وارد بطون بشود، دهلیزها باید منقبض شوند. لازم است ذکر شود هر ماهیچهای در قلب که بخواهد منقبض شود یا استراحت کند، ابتدا باید موج انقباض یا استراحتش در تمام نقاط آن ماهیچه منتشر شود. پس برای انقباض دهلیزها، ابتدا باید پیام انقباض در سراسر آنها منتشر بشود. این کار توسط بافت گرهی دهلیز انجام میشود. در بین دو دهلیز این تنها دهلیز راست است که دارای بافت گرهی است، از سویی کانون زایش انقباضات قلب نیز که همان گره پیش آهنگ (Anode) میباشد در دیواره پشتی دهلیز راست و در زیر منفذ بزرگ سیاهرگ زبرین قرار دارد. پس برای انقباض ابتدا گره پیش آهنگ به صورت ریتم خوده خودی تحریک میشود و این پیام انقباض را از طریق ۳ رشته گرهی دهلیز راست به گره دهلیزی-بطنی و که در حد فاصل بین دیواره دهلیزها و بطون و کمی متمایل به دهلیز راست قرار دارد _ هدایت میکند. طی حرکت پیام از پیشاهنگ به دهلیزی-بطنی، میونهای میوکارد قلب که در مسیر انتقال این پیام قرار دارند، منقبض شده و این انقباض از میونی به میون دیگر در دهلیز راست انتشار میابد و نهایتاً از طریق میونهای دهلیز راست به میونهای دهلیز چپ نیز منتشر شده و کل دهلیزها را فرامی گیرد. البته این پیام نمی دارد که باعث میشود انتقال پیام از دهلیزها به بطون تنها از طریق بافت گرهی که از وسط این عایق رد میشود صورت گیرد. اگر این بافت عایق دارد دهلیزها و بطون همزمان به هم منقبض میشدند و کارایی قلب بسیار پایین میآمد؛ چون در این حالت، پس از پمپاژ مقدار کمی خون به بطون، آنها نیز همین مقدار کم را بهسمت بدن و ششما همپ میکردند و خون کمی به آنها میرسید. پس از این که این پیام بهطور کامل

سراسر دهلیز را فراگرفت، در الکتروکاردیوگرام موج P ثبت می گردد. بلافاصله بعد از آن، مدت استراحت عمومی قلب، یعنی *,* ثانیه به اتمام می رسد.

- ورود بیش از ۷۵٪ خون از دهلیزها به بطون بر اثر وزن خون
- ullet انتشار موج انقباض دهلیزها در سراسر دهلیزها ---- ایجاد موج ${
  m P}$ در الکتروکاردیوگرام
- سینیها ---- بسته؛ تا خون واردشده به بطون از طریق این دریچهها وارد سرخرگها نشود.
  - لختىها ---- باز؛ تا خون دهليزها وارد بطون شوند.

مرحله دوم: انقباض دهليزها

- انتشار موج انقباض بطون
- ۲. انتشار موج استراحت در دهلیزها
- انقباض دهلیزها ---- وقوع از P تا پایان R (انقباض، تغییری در الکتروکاردیوگرام ایجاد نمی کند، چون پیام الکتریکی منتقل نمی شود)
  - انتشار پیام انقباض بطون ---- ایجاد موج QRS در الکتروکاردیوگرام
  - انتشار پیام استراحت دهلیزها ---- زیر موج پیام قوی انتشار انقباض بطون گم میشود.
    - شنیدن صدای اول قلب.
  - سینی ها ---- بسته؛ به دلیل یک طرفه بودن دریچه های سینی و فشارخون موجود در سرخرگها
    - لختیها ---- باز؛ تا خون دهلیزها وارد بطون شود.

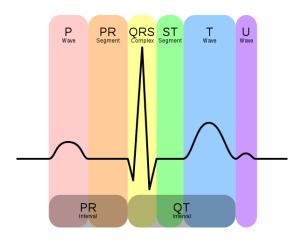
مرحله سوم: انقباض بطنها

$\cdot S$ موارد روی داده در موج

- ١. استراحت دهليزها و انقباض بطون
- ۲. بسته شدن دریچه های لختی بر اثر فشار خون ناشی از انقباض بطون
- ۳. بازشدن دریچههای سینی بر اثر فشار خون ناشی از انقباض بطون
  - ullet حداکثر انقباض بطون در ابتدای موج T انجام میشود.
- زمان استراحت بطون ۰۰۵ ثانیه و زمان استراحت دهلیزها ۰۰۷ ثانیه است.
  - بازشدن دریچه صدایی ایجاد نمی کند.

- انقباض بطون به مدت ۰۰۳ ثانیه --- فاصله S تا T استراحت دهلیزها
  - شنیدن صدای دوم قلب
- سینیها --- ابتدا باز (درهنگام انقباض بطون) و بعد بسته (پس از اتمام انقباض بطون)
- لختیها ---- ابتدا بسته (درهنگام انقباض بطون) و بعد باز (پس از اتمام انقباض بطون)

نام	شرح	مدت زمان
P _{oes}	موج P نشان دهنده دپلاریزاسیون دهلیز است .دپلاریزاسیون دهلیزی از گره SA به سمت گره AV و از AV و از AV و از راست به AV در است به AV و از راست به AV و از راست به AV و از	زیر ۸۰ میلی ثانیه
PRفاصله	فاصله PR از ابتدای موج P تا ابتدای مجموعه QRS اندازه گیری می شود .این فاصله زمانی را نشان می دهد که پالس الکتریکی برای عبور از گره سینوس از طریق گره AV طول می کشد.	۱۲۰ تا ۲۰۰ میلی ثانیه
مجموعه QRS	مجموعه QRS نشان دهنده دپلاریزاسیون سریع بطن های راست و چپ است .بطن ها نسبت به دهلیز توده عضلانی بزرگی دارند ، بنابراین مجتمع QRS معمولاً دامنه بسیار بزرگتری نسبت به موج P دارد.	۸۰ تا ۱۰۰ میلی ثانیه
بخشST	قطعه ST مجموعه QRS و موج T را به هم متصل می کند .این دوره ای است که بطن ها دپولاریزه می شوند.	
T ₀	موج ${ m T}$ بیانگر دفع مجدد بطن ها است .به طور کلی به طور مستقیم در تمام سربها به جز ${ m aVR}$ است.	۱۶۰ میلی ثانیه
واصله QT اصلاح شده(QTc)	فاصله QT از ابتدای مجموعه QRS تا انتهای موج T اندازه گیری می شود .دامنه قابل قبول با ضربان قلب متفاوت است ، بنابراین باید با تقسیم بر ریشه مربع فاصله RR به QTc اصلاح شود.	زیر ۴۴۰ میلی ثانیه

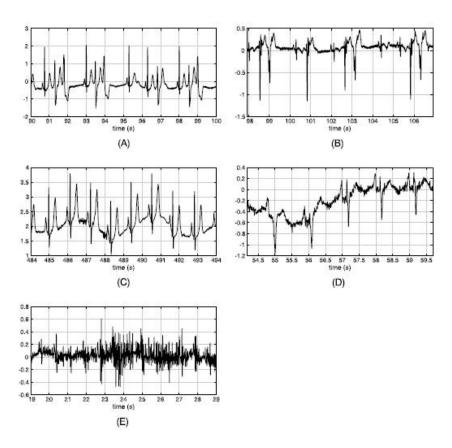

PR Interval Q QT Interval

مجموعه ی QRS:

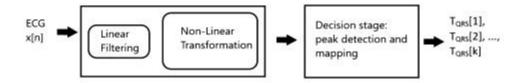
مجموعه QRS نشان دهنده دپلاریزاسیون سریع بطن های راست و چپ است .بطن ها نسبت به دهلیز توده عضلانی بزرگی دارند ، بنابراین مجتمع QRS معمولاً دامنه بسیار بزرگتری نسبت به موج P دارد. (حدود زمانی ۸۰ تا ۱۰۰ میلی ثانیه)

برای تشخیص مجموعه ی QRS در سیگنال ECG خام دریافتی پس از فیلتر های دیجیتال اولیه؛ باید داده را بررسی کرد و زمان هایی که در سیگنال به عنوان مجموعه زمانهای QRS تشخیص داده می شوند را به خروجی داد. البته با وجود نویز در سیگنال ECG دریافتی، تشخیص مجموعه ی QRS نیز به مراتب سخت تر خواهد شد. درشکل زیر چند نمونه از نویز های موجود در سیگنال را مشاهده می کنید:

- QRS سیگنال ECG همراه با تغییر شکل و دگرگونی مجموعه ی (A
- QRS همراه با تغییر شکل و دگرگونی مجموعه ی QRS به علاوه ی تغییر دامنه ی (B
  - T میگنال ECG دارای دامنه ی زیاد موج (C
  - P میگنال ECG دارای دامنه ی زیاد موج (D
  - ECG با نویز های شدید شبیه به مجموعه ی QRS که برای تشخیص سخت است.

در حالت کلی در همه ی روش های تشخیص مجموعه ی QRS مراحلی مطابق زیر طی خواهد شد البته فیلتر ها و روش ها در هر بلوک برای هر الگوریتم متفاوت خواهد بود و این تغییرات دقت، صحت، زمان محاسبه ی الگوریتم را تعیین خواهند نمود.

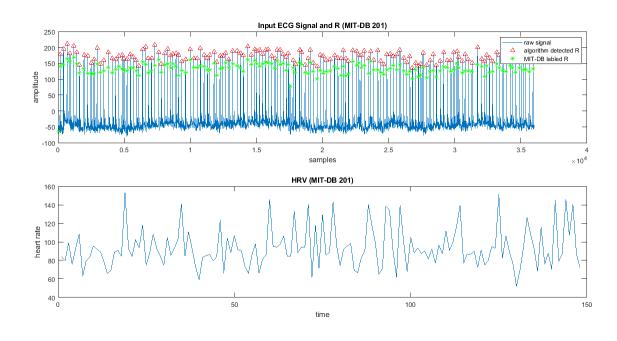
همانطور که مشاهده می شود در مرحله ی pre-processing از یک فیلتر خطی (اعم از مشتق اول یا دوم یا مراتب بالاتر – DWT موجک ها – تبدیل Moving average – Hilbert – باند پاس فیلتر دیجیتال) استفاده می شود.

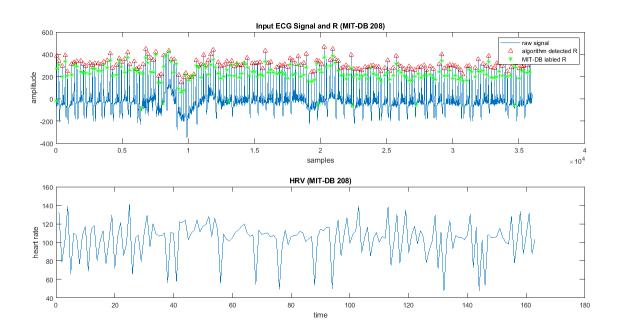
همچنین در این مرحله یک فیلتر غیر خطی (اعم از square function – محاسبه ی طول منحنی و …) نیز موجود می باشد.

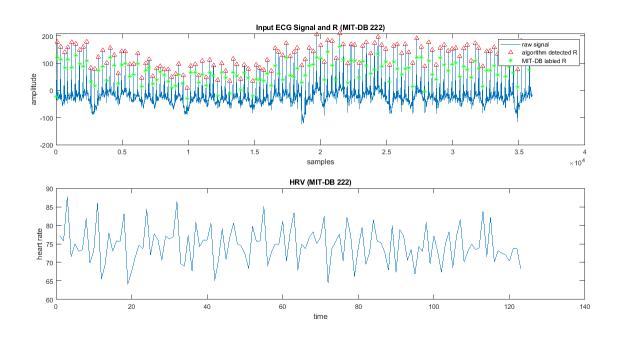
در نهایت یک مرحله ی تصمیم گیری موجود هست که در این مرحله بر اساس سیگنال فیلتر شده قبلی زمان های هر موج یعنی QRS در هر فاصله ی زمانی تعیین خواهند شد.

برای فیلتر کردن سیگنال در این پروژه از فیلتر های ناچ، باند پس بین ۰.۵ تا ۴۰ هرتز, فیلتر smoothing و نرمالایز و همچنین همپل فیلتر استفاده شده است.

همچنین برای پیاده سازی الگوریتم دریافت ضربان قلب پس از مطالعه ی چندین مقاله از الگوریتم مقاله MRS Detection Method Using a Pair of Derivative Filters and Max Filter for Portable ECG Device جهت یافتن تغییرات ضربان قلب یا همان HRV بهره برده شده است. در زیر می توانید نتایج الگوریتم را بر روی تعدادی از دیتاست های MIT-DB موجود در وبگاه فیزیو نت مشاهده بفرمایید:

ارتباط آردوینو و رسپری پای از طریق سریال

CCE

ابتدا ۱۰۸۰داده واقعی را در یک آرایه قرار می دهیم. این داده ها سه ثانیه سیگنال واقعی می باشند.برای این کار از یک حلقه for استفاده می کنیم که در داخل این حلقه یک حلقه for دارد.حلقه درونی برای تبدیل دیتا خوانده شده به عدد دیجیتال می باشد تا بتوانیم آن را به یک D^TA بدهیم و سیگنال دیجیتال را به آنالوگ تبدیل کنیم و آن را به ورودی فیلتر ها دهیم.

برای تبدیل کردن به عدد باینری از ساده ترین روش استفاده می کنیم،به عنوان مثال عدد۱۴ را تقسیم بر دو می کنیم که باقی مانده آن صفر و خاج قسمت ۷می شود،صفر بیت با کمترین ارزش می باشد،سپس ۷ را تقسیم بر ۲ می کنیم که باقی مانده آن یک میشود،پس بیت دوم برابر با یک می باشد و به همین صورت ادامه می دهیم.

پایه های ۲تا ۹ آردوینو را به عنوان خروجی در نظر می گیریم که عدد دیجیتال صفر یا یک می باشد.با توجه به ابنکه کم ارزش ترین بیت به پین ۹ و با ارزش ترین بیت به پین دو داده می شود از یک حلقه forبرعکس استفاده می کنیم و با توجه به اینکه فرکانس نمونه برداری ۳۶۰هرتز می باشد،برای اینکه داده ها واقعی باشند تاخیر ۲۷۷میلی ثانیه قرار می دهیم.

این کد اردوینو با یک $D^{\Upsilon}A$ تبدیل به سیگنال آنالوگ می شود وبه تعدادی فیلتر داده می شود. خروجی این فیلتر در بازه ۱۶-تا Υ ولت می باشد. برای اینکه بتوانیم این سیگنال را با یک آردوینوی دیگر بخوانیم، باید آن را به بازه Υ . Υ ولت می کنیم. برای این کار یک زیرو اسپن طراحی می کنیم که با توجه به فرمول های جزوه

 $.RF = \forall \forall k, Ri = \forall \cdot \cdot \cdot k, Ros = \forall \forall k, Rcomp = \land \forall k, \forall k$

تنها نکته ای که وجود دارد این است که عددی که خوانده شده از vin=1.77می باشد که باید به بازه vin=1.77ولت مپ شود و همچنین با توجه به اینکه یک زیرو اسپن قرار داده ایم،با استفاده از آن فرمول vin=1.77 تبدیل به همان عدد خروجی فیلتر می کنیم و داده ها را به رسپری پای انتقال می دهیم.

جواب پرسش اول:در بورد آردوینو پین RX، وپین RXمی باشد و در رسپری پای پینTXمی باشد.

جواب پرسش دوم: در بورد رسپری پای واقعی از * ASM استفاده می نماییم.

ارسال اطلاعات و نمایش انها در شبکه لوکال:

ارسال اطلاعات:

برای انجام این بخش از روشی متفاوت با روش تدریس شده توسط استاد استفاده کرده ایم که علت استفاده از این روش و توضیحات ان در ادامه امده است.

در ابتدا یک صفحه index.html تعریف شده است که در قسمت نمایش اطلاعات به توضیح کدهای ان میپردازیم

در ادامه صفحه live_signal تعریف شده است که خروجی این صفحه مقدار output را به عنوان مقدار پارامتر final_signal نمایش میدهد. همچنین تابع gen این وظیفه را بر عهده دارد که دیتا ها را ایجاد و با فرکانس مختلفی خروجی دهد که شیوه کار ان در بخش قبل توضیح داده شده است.

اما مهم ترین تابع این کد، تابع run_signal می باشد. اگر به بالای کد دقت کرده باشید ما یک متغیر به نام output و یک threading.Lock() () ایم. در واقع با استفاده از متغیر lock از ارسال ناقص اطلاعات جلوگیری خواهیم کرد. اگر در این تابع نگاه کنید یک حلقه تا بی نهایت در حال اجرا می باشد. در این حلقه خروجی تابع gen در متغیر poutput ذخیره می شود. اما برای اپدیت کردن متغیر خروجی ما یعنی output از ترد ها استفاده میکنیم. به این صورت که تا زمانی که کدهای داخل اسکوپ with lock به طور کامل انجام نشده باشند، همه متغیرها (که در این جا فقط output منظور است) همان مقدار قبلی را دارا خواهند بود و به محض اینکه این اسکوپ تمام شوند، تمام متغیرها اپدیت می شوند و هیچ گاه متغیر خروجی ما یعنی output ناقص دریافت نخواهد شد و دیگر نیازی نیست از try catch که توسط استاد تدریس شده است استفاده کنیم و همیشه یک داده درست را می توانیم ارسال کنیم.

در main نیز ما یک ترد ساخته و به ان تابع run_signal را ورودی می دهیم. همچنین پراپرتی daemon را فعال می کنیم تا این تابع همیشه در پس زمینه در حال اجرا باشد.

نمايش اطلاعات:

کد این بخش به صورت زیر می باشد:

برای نمایش داده های real-time به صورت محلی از html و javascript و css کمک میگیریم.ابتدا کتابخانه ها real-time و plotly.js و real-time و real-time میگنیم. سپس برای زیباسازی در تگ style رنگ پس زمینه و نوشته ها را به صورت palette موجود در اینترنت دریافت کردیم و به صورت وسط چین آنرا تعیین نمودیم.حال برای نمایش سیگنال ECG جدولی تهیه شد که عدد دریافتی در آن به صورت real-time نمایش داده میشود و برای نمایش بهتر آن با استفاده از کتابخانه plotly نمودار real-time اعداد را نمایش دادیم.

در ابتدا لازم است دیتا های ارسال شده توسط رزبری را دریافت کنیم. پس کافی است با فرکانس تعیین شده داده های موجود در صفحه final_signal را بخوانیم. پس از خواندن اطلاعات jsonify شده باید عدد مورد نظرمان را جدا کنیم که این عدد با پارامتر signal مشخص می شود. در اخر نیز این عدد را در متغیر signal ذخیره می کنیم تا در صفحه پلات شود. همچنین به عدد خوانده شده ای دی live-signal را نسبت می دهیم تا در هر جایی قابل نمایش باشد.

پرسش

در جواب سوال پرسیده شده در دستورکار نیز بیان شود که ما از ایدی ۰.۰.۰۰ استفاده میکنیم تا هر ایپی متصل به ان شبکه بتواند
 اطلاعات خروجی در رزبری را مشاهده کند.

با استفاده از تابع Plotly.plot به رسم نمودار خطی میپردازیم سپس برای گرفتن داده بعدی و به روز رسانی نمودار برای هر ۳ میلی ثانیه از setinterval استفاده میکنیم که در آن تابعی تعریف میشود که از دستور مرسوم Plotly.extendTraces برای بروزرسانی نمودار استفاده میشود و اگر بخواهیم نمودار را به صورت گذرا ببینیم باید از تابع Plotly.relayout برای تغییر محور X بهره ببریم و برای نمایش تعداد داده ای که میخواهیم نمایش دهیم از یک کانتر استفاده می کنیم.

```
=<html>
  <head>
    <title>Local Network</title>
    <script src="https://cdn.plot.ly/plotly-1.37.1.min.js"></script>
    <script src="https://ajax.googleapis.com/ajax/libs/jquery/3.5.1/jquery.min.js"></script>
    <style>
    body {
  background-color: rgb(0, 106, 113);
  text-align: center;
  color: rgb(211, 222, 50);
  font-family: Arial, Helvetica, sans-serif;
 </style>
  </head>
  <body>
    <h1 >Streaming!</h1>
    Heart ECG Signal
  NaN
  <div class=wrapper>
      <div id="chart"></div>
       <script>
         var signal = 0
         setInterval(function(){
           fetch('{{ url_for('live_signal') }}').then(function(x) {
              return x.json();
           }).then(function(data) {
              document.getElementById('live-signal').innerHTML = data['final_signal'];
              signal = data['final_signal']
          });
         }, 3);
         Plotly.plot('chart',[{
            y:[[signal]],
            type:'line
         }]);
         var cnt=0;
         var cnt=0;
         setInterval(function(){
            Plotly.extendTraces('chart', {y:[[signal]]}, [0]);
            if(cnt>20000){
                Plotly.relayout('chart', {xaxis:{range:[cnt-20000,cnt]}});
         },3);
       </script>
    </div>
  </body>
</html>
```

قسمت بردن بر روی برد حقیقی Nodemcu و شبکه ی خارجی و Nodemcu

دريافت اطلاعات ورودي:

از آنجایی که در این پروژه از سنسور واقعی استفاده نشده است ، بنابراین داده های واقعی وجود ندارند ، بنابراین از همان داده های مصنوعی استفاده می شود ، با این تفاوت که در این جا در ابتدا خروجی فیلتر های آنالوگ از طریق پورت به رزبری فرستاده شد. سپس این داده ها که از جنس byte هستند ، decode شده و خروجی str گرفته می شود و در نهایت داده های str شده داخل یک فایل به نام ans.txt ذخیره می گردند.

برای انتقال این داده ها به محیط آردوینو به دلایل ذکر شده در بالا ، داده های ذخیره شده در ans به صورت دستی در یک آرایه float با نام Data ذخیره می گردند.

پردازش بر روی داده های ورودی :

جهت ارسال مناسب داده ها از editor آردینو و سخت افزار nodemcu استفاده شده است .

با توجه به توضیحات استاد در کلاس مجازی جهت دریافت اطلاعات هر سنسور از library مخصوص آن در محیط آردینو استفاده میگردد اما DHT در DHT در از آنجایی که کتابخانه مربوط به سنسور ecg یافت نشد و همچین جهت اطمینان بیشتر از خوانایی کد ، کتابخانه مربوط به سنسور et acg یافت نشد و همچین جهت اطمینان بیشتر از خوانایی کد ، کتابخانه مربوط به سنسور editor اضافه شده است ، با این تفاوت که در تابع و رطوبت حذف شده اند .

جهت آماده سازی داده داخل تابع getAndSendTemperatureAndHumidityData یک حلقه for نوشته شده است.در مرحله اول محتویات آرایه Data در یک متغیر به نام h ریخته می شود . سپس این متغیر همراه با زیباسازی هایی در سریال چاپ می گردد. جهت ارسال می گردند. متغیر bata کردن علائل اعداد str شده به همراه زیباسازی هستند ، در آرایه کاراکتری attributes ذخیره شده و در نهایت ارسال می گردند. سایر کدهای نوشته در این قسمت جهت برقراری ارتباط esp با محیط رزبری است که همه از طریق اضافه کردن کتابخانه nodemcu دمیط کدنویسی اضافه می گردند.

دريافت اطلاعات:

ThingsBoard

جهت دریافت اطلاعات از سرویس thingsboard استفاده شده است.راه اندازی های مورد نیاز انجام شد و در نهایت سرویس run شد . در نهایت با توجه به آموزش ها نمودار متناسب با داده های ارسال شده رسم شد.